Miscellània Cerverina, 7 (1991), pàgs. 59-75

Escrits hostils contra persones de Cervera (segles XV i XVI)

JOSEP M. LLOBET I PORTELLA
UNED - Centre Associat de Cervera

0. Introducció

En aquest article donem notícia de deu escrits, redactats entre l'any 1432 i el 1593, que tenen com a element comú la manifestació d'enemistat que fa l'autor o autors envers el destinatari o destinataris, els quals eren, aquests últims, veïns de Cervera.

Cal dir, però, que el conjunt documental no és homogeni ni en la forma ni en el contingut. Pel que fa a la forma, hi trobem prosa i, també, poesia. Quant al contingut, s'hi pot veure tant cavalleresc desafiaments [1] com anònims atacs personals. Els textos que contenen o fan relació als escrits esmentats, han estat transcrits a l'Apèndix documental.

Si bé tenim alguna informació sobre escrits hostils dirigits als veïns de Cervera, que foren redactats durant el segle XIV,[2] la manca

1. Sobre les regles cavalleresques, hom pot veure la introducció de l'obra, RIQUER, Martí de: *Lletres de batalla*, 3 volums, Barcino, Barcelona, 1963-1968.
2. Segons el llibre de Consells Municipals de l'any 1377, en aquell temps foren tramesos escrits de deseiximent a Ramon Pere per en Bort d'Alentorn, primer,

de dades precises referents a ells aconsella que, en aquest treball, només prenguem en consideració els compresos dins els segles XV i XVI.

1. Escrit de deseiximent de Joan Ramon de Cardona a Llorenç de Castellet (1432)

El fet que aquest escrit de deseiximent fos transcrit en una acta del Consell municipal cerverí, ha permès que hagi pogut arribar fins als nostres dies.

L'autor del text fou el bastard Joan Ramon de Cardona i el seu destinatari era Llorenç de Castellet, abat del monestir de Solsona. La carta, datada a Cardona el 17 de març de 1432, va ser portada pel trompeta Francesc Ros i tenia com a objectiu assabentar l'abat que l'esmentat bastard de Cardona es deseixia d'ell i que, passats deu dies, segons fur d'Aragó, i sis, d'acord amb els costums de Catalunya, el damnificaria en tot allò que li seria possible. El motiu allegat era que l'abat havia ocasionat alguns greuges i enuigs a determinats parents i amics del bastard.

L'escrit, una vegada rebut per l'abat, fou remès a les autoritats cerverines, ja que el susdit abat de Solsona, l'any 1429, havia estat admès com a veí de Cervera.[3]

Segons ens fa saber el mateix Llorenç de Castellet mitjançant la carta dirigida als paers de Cervera, Joan Ramon de Cardona, en aquell temps, comptava vuit anys d'edat. És probable, doncs, que aquest personatge fos el fill bastard del comte Joan Ramon Folc I de Cardona que durant la guerra civil de 1462-1472 es posà al servei de Joan II i que, posteriorment, intervingué en importants missions oficials. Conegut com el Bastard de Cardona, fou cavaller i senyor de la baronia de Lloberola.

Pel que fa a Llorenç de Castellet, va ser abat de Solsona des de l'any 1428 al 1439, data en què morí quan es trobava al concili de Basilea.[4]

---

i per Bernat d'Aragall i el seu fill Antoni, després. També en rebé Francesc dels Archs. (Arxiu Històric Comarcal de Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1377, f. 30v.)

3. LLOBET I PORTELLA, Josep M.: «El veïnatge de Solsona amb Cervera durant els segles XIV i XV», *Miscel·lània de l'Institut de Batxillerat «Francesc Ribalta»*, Solsona, 1990, pàgs. 44-47.

4. LLORENS I SOLÉ, Antoni: *Solsona i el Solsonès en la història de Catalunya*, vol. I, Virgili & Pagès, Lleida, 1986, pàgs. 382-383.

A l'Apèndix documental transcrivim l'escrit de deseiximent, la carta de l'abat de Solsona i l'acta del Consell municipal cerverí que conté ambdós documents.[5] Ho fem així perquè la visió de conjunt facilita la comprensió de cada un dels textos.

2. Escrit de desafiament de Guillem de Fangaus i Joan de Vilamitjana a Guillem Colell (1442)

Deu anys després de la data del document anterior, un altre escrit ens informa d'un nou cas de desafiament. En efecte, l'acta de la sessió del Consell municipal cerverí celebrada el dia 10 de març de 1442, conté la transcripció d'un text mitjançant el qual Guillem de Fangaus i Joan de Vilamitjana assabentaven a Guillem Colell, veí de Cervera, de llur intenció de damnificar-lo a partir dels cinc dies següents.[6]

No tenim altra informació sobre aquestes persones —les quals es trobaven en «guerra oberta»— que la que es desprèn dels documents esmentats. Durant aquells decennis les baralles a Cervera no degueren ser cosa rara, almenys això és el que fa creure una queixa formulada al Consell cerverí, l'any 1405, per Pere Ortiz, llancer de la vila, segons la qual no hi havia dia que no li prenguessin llances a causa de les contínues bregues que tenien lloc a la població.[7]

3. Escrit de desafiament de Pere de Montcada a Jordi Joan de Vilaplana (1533)

A diferència de les dues cartes anteriors, escrites totalment en prosa, aquesta lletra consta d'una primera part amb el text versificat i una segona, formada per unes línies en prosa.[8]

En la primera part, l'autor acusa al destinatari de la carta de presumptuós i de lladre i sembla dir-li, també, que a causa de la seva pobresa no li han volgut donar una determinada noia en matrimoni. Però el pitjor insult que conté és, sens dubte, l'expressió «ca-

5. Apèndix, document 1.
6. Apèndix, document 2.
7. AHCC, FM, *Consells*, 1405, f. 70.
8. Apèndix, document 3.

valler de cagadora». Això degué molestar enormement el receptor de l'escrit.

En la part segona és on trobem concretada l'acusació principal que donava lloc al desafiament: el destinatari de la lletra havia robat el mantell d'una cosina germana de l'autor del text. També conté la data i el nom de l'autor de l'escrit. Les hostilitats s'iniciaren sis dies després de tenir lloc la declaració d'enemistat.

La part versificada no podem dir que, literàriament, sigui una obra reeixida. Ni el compte sil·làbic sembla correcte ni la rima dels infinitius és acceptable. Amb tot, és innegable que ens trobem davant un text singular. Les cartes de desafiament escrites parcialment o totalment en vers no creiem que siguin nombroses.

De l'autor del text, Pere de Montcada, en sabem ben poca cosa. Si bé sembla lògic pensar que el lloc esmentat a la carta seria Pinell del Solsonès, població propera a Cervera, no hem aconseguit localitzar cap persona anomenada Pere de Montcada entre aquella documentació referida a la dita població que ha estat objecte de la nostra consulta.

Amb tot, sí que hem pogut establir una relació indirecta entre Pere de Montcada, fill il·legítim de Gastó I de Montcada, baró d'Aitona, i Jordi Joan de Vilaplana: el 15 de novembre de 1544, aquest últim firmava un document de procura a favor de Pere Alegret,[9] pintor de Cervera, amb la finalitat que l'artista esmentat cobrés en el seu nom unes pensions que li devia el comte d'Aitona.[10] A partir d'aquesta dada ¿seria molt agosarat pensar que Jordi Joan de Vilaplana havia pogut robar el mantell de la Pellicera en alguna estada als dominis del senyor d'Aitona feta anteriorment i que el Pere de Montcada autor de la carta de desafiament era el Pere de Montcada fill il·legítim del baró d'Aitona?

Malgrat que l'esmentat baró d'Aitona tingué un altre fill —aquest legítim— anomenat, igualment, Pere de Montcada, aquest últim personatge sembla que es pot descartar, ja que hom creu que l'any 1533 era mort.[11]

Jordi Joan de Vilaplana, el destinatari de la carta, el tenim ben identificat. Era un donzell fill del cavaller Lluís Joan de Vila-

9. Sobre aquest pintor, LLOBET I PORTELLA, Josep M.: *Art cerverí del segle XVI*, Virgili & Pagès, Lleida, 1990, pàgs. 30-32.

10. AHCC, Fons Notarial, Cervera, 66, Jeroni Romeu, *Manual*, 1544-1547, s. f.

11. Hem d'agrair la informació sobre els Montcada que ens ha facilitat, amablement, el senyor Armand de Fluvià.

plana, castlà d'Ossó de Sió, encara que domiciliat a Cervera, i d'Isabel Clara Beralda, filla del també cavaller Gabriel Beralda, de Lleida. Tenia una germana anomenada Magdalena, que es casà amb el donzell Joanot de Maldà, un germà que portava el nom d'Onofre i una altra germana que es deia Maciana.

L'esmentat Jordi Joan de Vilaplana, que vivia al carrer Major de Cervera, es casà amb Isabel Joana Farrer —que morí el 1556—, de la qual tingué una filla anomenada Magdalena que es maridà amb Jeroni Grau, doctor en ambdós drets, de Cervera. Jordi Joan morí l'any 1561, data en què ocupava el càrrec de membre del Consell de Vint-i-quatrena en representació del quarter de la Plaça.[12]

4. Escrit de desafiament anònim contra els priors de la confraria de Sant Nicolau (1544)

Una vegada més, s'ha conservat el text d'un escrit de desafiament pel fet d'haver estat transcrit dins una acta.[13] Aquest últim document ens informa que, reunida, el 4 de març de 1544, la Comunitat de Preveres de l'església de Santa Maria de Cervera, s'assabentà els assistents de l'existència d'uns cartells de desafiament contra els priors de la confraria de Sant Nicolau, associació formada per capellans que es trobava unida amb la susdita Comunitat de Preveres. Precisament un dels cartells s'havia trobat a la porta d'un dels priors de la confraria.[14]

El cartell era anònim, però atès que el seu contingut feia referència a l'herència d'un tal Martí Pèriz de Lueza, mort poc abans a Barcelona, el qual havia deixat un important llegat a la confraria de Sant Nicolau i havia fet marmessors del seu testament els priors de la confraria esmentada, juntament amb altres persones, no era difícil saber de qui podia provenir.[15]

12. AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, Fons Municipal i Fons Notarial, diversos llibres.

13. Apèndix, document 4.

14. Aquell mateix mes de març, un dels capellans de la confraria, Donat Papió, en ple mercat, rebé una bastonada i fou amenaçat amb l'espasa pel fill de misser Meià (AHCC, FCP, *Consells*, 1538-1560, f. 94v). El fet va ser ocasionat per la reclamació de l'import d'unes misses que el jurista devia al capellà. Per altra part, l'any 1547, Bartomeu Figuera, un altre eclesiàstic de la confraria esmentada, rebia una bufetada del jove donzell Lluís de Vilaplana durant una intervenció en la cort del degà (AHCC, FCP, *Consells* 1538-1560, f. 175). Totes aquestes actuacions violentes mostren, sens dubte, una evident enemistat entre la joventut pertanyent a la baixa noblesa rural i el clericat cerverí.

15. Sobre aquest llegat: AHCC, FCP, *Consells*, 1538-1560, f. 92.

Amb tot, calgué que un dels tres participants en el fet confessés la seva actuació i denunciés a la resta a canvi de ser perdonat. El primer era Joanot Farrer, fill del senyor de la Móra, i els altres dos es deien, respectivament, Segrera —segurament era fill d'una germana del testador que vivia a Lleida i, per tant, es considerava el més afectat pel destí de l'herència— i Guanser. Aquest últim residia a Torà.[16]

5. Escrit infamatori anònim contra alguns eclesiàstics (1547)

D'aquest escrit no en tenim el text, però sabem que estava redactat en forma de cobles que atacaven durament la bona reputació del bisbe i altres eclesiàstics. Per tal que el seu contingut fos ben conegut, se n'havia fet diverses còpies, les quals havien estat collocades un diumenge a les cantonades dels carrers de la vila.[17]

Si bé els membres de la Comunitat de Preveres de Cervera, reunits el primer dia de març de 1547, acordaren portar a cap les actuacions adients amb la finalitat que l'autor fos castigat, no sabem si això realment es va aconseguir.

6. Escrit de desafiament anònim contra alguns cerverins (1548)

La informació sobre aquest escrit de desafiament també ens arriba de forma indirecta. La font és una acta, datada el 2 de novembre de 1548, del Consell de Vint-i-quatrena cerverí que conté una suplicació on s'afirma que els autors de la provocació són els valedors de Galceran d'Oluja, senyor de les Oluges.[18] Amb tot, sembla que l'escrit de desafiament era anònim; així ho fa creure l'expressió «segons se diu», quan es fa esment dels responsables del text.

16. AHCC, FCP, *Consells*, 1538-1560, f. 96.
17. Apèndix, document 5.
18. Apèndix, document 6. En realitat, Galceran d'Oluja era senyor de l'Oluja Alta, mentre que l'Oluja Baixa, era una senyoria de Perot Miquel d'Agulló.

7. Escrit de desafiament de Joan Balagueró i Joan Miquel a tots els habitants de Cervera, llevat dels cavallers (1551)

De nou és una acta —aquesta vegada del Consell ordinari— la font d'informació sobre un escrit de desafiament. En efecte, segons el document, els paers de Cervera, el 20 de juliol de 1551, assabentaren el Consell de l'existència d'un cartell en el qual una persona dita Balagueró i una altra anomenada Joan Miquel desafiaven tots els veïns de la població, exceptuant els cavallers.[19]

Els suposats autors de l'escrit devien dependre de Jeroni Meca, fill de Martí Joan Meca, senyor de Montfalcó d'Agramunt, ja que el dit Jeroni fou informat del succés mitjançant una lletra escrita pels paers cerverins,[20] davant dels quals, en una estada que féu a Cervera, desmentí que Joan Balagueró i Joan Miquel fossin els responsables de l'incident.

8. Escrit infamatori anònim contra els eclesiàstics (1562)

La informació que tenim sobre aquest fet és molt breu. Només sabem que amb data del 26 d'octubre de 1562 es reuniren els membres de la Comunitat de Preveres de Cervera per tractar sobre l'aparició, a la porta de l'església de Santa Maria i en altres llocs de la població, d'uns cartells que constituïen un gran menyspreu per a l'orde sacerdotal.[21]

Atès que el veguer semblava escassament preocupat pel succés, els capellans reunits acordaren donar poder a un grup d'ells perquè intentessin aclarir l'assumpte.

9. Escrit infamatori anònim contra els paers (1581)

Si en ocasions anteriors havien estat els capellans els destinataris dels escrits difamatoris, l'any 1581 foren els paers els qui rebe-

19. Apèndix, document 7.
20. AHCC, FM, *Registre de Lletres*, 1551-1553, f. 15.
21. Apèndix, document 8.

ren les crítiques contingudes en unes cobles que «algun fill de perdició» els havia dedicat.[22]

Reunit el Consell municipal el 7 de gener d'aquell any, hom decidí emprendre les diligències adients per trobar els culpables.

10. Escrit infamatori anònim contra el Consell municipal (1593)

Els «fills de perdició» continuaren fent-ne de les seves i, així, l'any 1593, van ser els membres del Consell municipal, tant en la seva composició ordinària com en la que reunia a vint-i-quatre persones, *els qui es veieren infamats per unes cobles*.[23]

En aquella ocasió, però, es va poder identificar alguns dels responsables de la malifeta i s'acordà no solament que aquestes persones fossin castigades sinó, també, que es prohibís cantar l'obra per ells elaborada.

11. Conclusions

De tots aquests comentaris anteriors —i dels documents transcrits a l'Apèndix—, podem extreure les conclusions següents:

— L'escrit de l'any 1432 s'ajusta a les regles cavalleresques en el sentit de comunicar un desafiament precedit del corresponent deseiximent.

— Els escrits de 1442 i 1533 ja no contenen, almenys de forma explícita, la formulació del deseiximent —encara que el primer d'aquests dos escrits és anomenat, a l'acta del Consell municipal, «uns deseiximents»—. Amb tot, es manté la norma cavalleresca de respectar el període de temps previ a l'inici de les hostilitats.

— Una part de l'escrit del 1533 fou composta en vers, mentre que la resta del text es redactà en prosa, característiques que el fan força singular.

22. Apèndix, *document* 9.
23. Apèndix, document 10.

— Les persones que han pogut ser identificades i que consten com a autors o destinataris dels escrits anteriors, pertanyien a les classes privilegiades: noblesa i clericat.

— A partir del primer terç del segle XVI, els escrits són anònims o tenen autors dubtosos. Si bé alguna vegada es parla de desafiament, el que domina és el desig de denigrar els eclesiàstics o les persones que exercien el govern municipal, com els paers i els consellers.

— Es desprèn, doncs, que els autors dels escrits a mesura que s'allunyen del segle XV —del final de l'Edat Mitjana— se separen, també, de les normes pròpies d'una societat cavalleresca i entren en un joc de desqualificació personal dintre el qual pretenen restar impunes acollint-se covardament al recurs a l'anonimat.

— Les cobles infamatòries, algunes vegades, es devien cantar públicament. Almenys això és el que pot fer creure l'acord de l'any 1593 que transcrivim a l'Apèndix, segons el qual hom prohibí cantar la «cançó» corresponent a unes cobles que malparlaven del Consell municipal cerverí.

APÈNDIX DOCUMENTAL

1

1432, març, 22. Cervera

El Consell ordinari de Cervera ajorna prendre una decisió sobre l'afer de l'escrit de deseiximent rebut per l'abat de Solsona, veí cerverí.

Arxiu Històric Comarcal de Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1432, f. 32.

En lo qual consell fou proposat per los dits honorables pahers dient com a ells és stada tramesa per lo abbat de Solsona e cònsols de Solsona una letra ab un trellat de uns deseximents al dit abbat tremesos, los quals foren lests en lo present consell e són del tenor següent:

«Als molt honorables e savis senyors los pahers de la vila de Cervera.

Molt honorables senyors, avisam vostres savieses com vuy que comptam XVIIII del present mes de març, quasi a hora de tèrties, mi, abat, stant en lo cor de la sglésia ab mon clero celebrant lo divinal offici, per en Ros, trompeta de Cardona, m'és stada presentada una letra patent continent deseximents per part de don Johan Ramon de Cardona, bastart, e qui és en esdat de VIII anys, als quals per mi, dit abbat, és stat respost que no·ls havia per exceptats, com fos clergue religiós, maiorment

com jo a ell ni a parent ni amichs seus no haie fets greuges, e com per deffensar les regalies de mon monastir [n]o y hagués en res desviat, que ere prest e apparellat de star-ne a rahó e a iustícia la on voluntàriament me vulla damnificar, mi ne mos menbres de mon monastir, que io hauré recors a tots remedis que valer ni aiudar me puguen e, encontinent, haüt acort en les dites coses, havem deliberat de recórrer per via de consell a vostres savieses e aprés, si necessari serà, de aiuda, per què trametem a vosaltres n'Arnau Busa, consell *(sic)* de la nostre universitat, al qual, si us plaurà, donarets fe e crehença axí com a nostres pròpries persones, portador de la present ab còpia e trellat dels dits deseximents, en manera que sobre aquelles mils pugats deliberar e a mi, abbat, prestar consell com me deig regir ni portar en los dits affers, pregant-vos affectuosament, io e mos cònsols e prohòmens d'aquesta vila e de me iuridicció, agam vostre deliberat consell que serà de fer en les dites coses, en manera que no siam per ignorància decebuts e resposta tal com speram de vosaltres. Scrita en Solsona a xx del dit present mes de març.

Prests a vostre honor, l'abbat, cònsols e prohòmens de la sua iuridicció, de la vila de Solsona.»

TRELLAT DELS DESEXIMENTS

«Al molt reverent en Lorenç de Castellet, per la gràcia de Déu abbat del monastir de Solsona. Com per vós sien stats fets alscuns greuges e enuigs a alscuns parents e amichs meus, jo, Johan Ramon de Cardona, bastart, sentint-me de ma honor e dels meus, me desig de vós e de vostres amichs e valedors e súbdits e vassals vostres, e béns llurs e vostres, en fer-vos tots dans en persona e en béns, en morts, naffres, tales e cremaments, e en tots altres dans que fer-vos poré ne fer faré. E per tant que vós no puscats ignorar los presents deseximents meus que us tremet, que dins x dies segons fur d'Aragó e VI a costum de Catalanya *(sic)*, que passat lo dit termini confiau e stau en sperança de tots dans. Los quals deseximents vos tremet per en Ffrancesch Ros, trompeta, lo qual ha iurat en poder meu donar aquells en vostres mans. Data en Cardona a XVII del mes de març, any MCCCCXXXII, e segellada ab lo segell de les mies pròpries armes e signat de ma pròpria mà, e partits per ABC los dits deseximents.

Johan Ramon de Cardona, bastart.»

Per què pregaren lo present Consell los plàcie acorden sàviament, com sia cosa que hi va molt a la dita vila, com ells són prests de regir-se segons per ells serà acordat.

Sobre açò lo dit Consell volch e acordà que açò, attès que és cosa ponderosa, que sie haüt maior Consell en lo qual haie molts prohòmens, lo qual Consell sia tengut demà que serà digmenge, e segons aquell deliberarà que facen.

2

1442, març, 10. Cervera

El Consell de Seixantena de Cervera acorda castigar aquelles persones que resultin responsables d'un escrit de desafiament fixat a la porta de Guillem Colell, veí de la població.

AHCC, FM, *Consells*, 1442, f. 37v.

En lo qual consell de LX^a^ foren lets uns desiximents en paper scrits, los quals són stats posats en la porta d'en Guilem Colell de la vila de Cervera, los quals desiximents són del tenor següent:

«En Guilem Colell. Com a nosaltres, Guilem de Fangaus e Johan de Vilamigana, sie cert e notori que vós, dessús dit, siau en cert debat e guerra uberta ab alsguns amichs e valedors nostres, als quals nosaltres, dessús nomenats, no poríem fallir ni entenem affalir, vos avisam e ab la present vos notifficam que aprés v jorns passats vos dapnifficarem, affoguarem, dampnegarem, axí com a nosaltres serà ben vist fahedor. E perquè ignorància no puxau posar, vos trametem la present partida per ABC, e d'aquella nos aturam trellat partit per ABC.»

Sobre açò, lo dit Consell de LX^a^, volch, acordà e ordonà que los officials de la vila sien requests per lo síndich de la vila que d'açò enquiren diligentment e ab tota diligència, e que los senyors de pahers hi facen tota cara e·n treballen que la veritat se tròpie e, com trobada la hauran, que insten e requiren que aquells que tals desiximents fan sien punits e castigats segons lurs demèrits, en forma que los qui volen viure en pau e concòrdia puxen viure, e semblant dels desiximents d'en Jacme Lillet.

3

1533, febrer, 17. Pinell

Pere de Montcada desafia a Jordi Joan de Vilaplana, acusant-lo d'haver robat el mantell a una cosina germana seva.

AHCC, Fons Notarial, Cervera, 63, Simeó Porta, *Manual*, 1532-1533, full solter a les bosses de les cobertes.

Ihesús

Jordi, Jordi Vilaplana,
borda t'as feta parlar,
no la t'an volguda dar,
perquè no tens què mengar.
La vostra presumció
no·s porrà may comptar,
borda t'as feta parlar,
no la t'an volguda dar,
perquè no tens què mengar.

De vestir, bé te'n agrades,
sols non ages de paguar,
lo mantell de na Pellicera,
la sintera,
tu bé l'as sabut robar,
borda t'as feta parlar,
no la t'an volguda dar,
perquè no tens què mengar.
Cavaller de cagadora,
vós ne sou intitulat,
mes no teniu cavall ni mula
per a vostre cavalcar,
ni dinés per a comprar,
borda t'as feta parlar,
no la t'an volguda dar,
perquè no tens què mengar.
Tu fas cars de la carlania,
no n'i a per a hun dia
a ta casa a fartar,
borda t'as feta parlar,
no la t'an volguda dar,
perquè no tens què mengar.

Cobla

E així yo, Pere Moncada, del loch de Pinell, desafie a vós, Jordi Vilaplana, per la tacanyeria que haveu feta de robar lo mantell a ma cosina germana, que així dins sis dies primer vinent vos guardeu de mi hi us tròpia com vos e de trobar. De Pinel, a XVII de febrer, any mil DXXXIII.

Jo, Pere Moncada.

4

1544, març, 4. Cervera

La Comunitat de Preveres de Cervera elegeix una comissió formada per vuit capellans a fi de descobrir i castigar aquelles persones que han collocat uns cartells de desafiament dirigits als priors de la confraria de Sant Nicolau.

AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, *Consells*, 1538-1560, f. 93.

Sobre uns cartells de desafius se són posats contra los priós per la causa pia de mossèn Martí Pèriz de Lueza.

Dimats a IIII de març, aprés de aver dites matines, fonch fet senyal general y congregats tots los venerables preveres o la maior part de aquells en la casa del Sanct Sperit. Fonch preposat per lo reverend senyor mossèn Iaume Iunyent, official del reverendísimo senyor bisbe de Vich, senyor nostre:

Senyós de molta reverènsia, vuy, estant en lo cor a matines, me an dit que avie un cartell de desafius en la porta del venerable mossèn Cosme Lloret, prevere y prior de Sanct Nicolau, y axí ab alguns preveres só anat a dita porta y en presència del sènyer en Gabriel Bonanat y de Joan Serveró he levat dit cartell y és así, lo qual és del tenor següent:

«Ihesús

No poch enugat stich yo, lo qui algun dia conexereu, de uns tacanys com vosaltres, los priós de Sent Nicolau, perquè, sens ningun dret ni rahó, sou entrats en los béns de Martín Pèriz y de aquells usau com a vosaltres par, sens donar-ne rahó al qui degut serie, y pus que tan malament o féu vos desafie ab aquests ab béns y en perçona a vosaltres, venedós, y a tots los que dels béns del sobredit compraran sols per vàlua de un diner, y si voleu saber qui só quant vos donaran la paga ho sabreu.»

Per ço me a paregut aiustar a vostres reverènsies perquè se fase alguna provisió en lo que sie menester.

Y axí, feta dita proposisió per dit reverend official, fonch determenat se fase tot lo que sie nessesari en saber qui ha posat dits cartells y sien preseguits tant quant menester sia ab les armes de santa mare sglésia, y perquè ab millor modo y manera y cautella se pogue negociar tot lo fahedor elegexen vuyt preveres als quals donen poder que ab molta diligènsia fasen totes les provissions nessesàries per al que sie menester [...].

5

1547, març, 1. Cervera

El Consell de la Comunitat de Preveres de Cervera acorda iniciar un procés contra aquelles persones que han posat als llocs públics de la població uns cartells amb cobles infamatòries contra determinats eclesiàstics.

AHCC, FCP, *Consells*, 1538-1560, f. 161.

[Al marge:] Per les cobles.

Lo primer de març, per ésser stat remès al honorable Consell hordinari per la venerable comunitat la determinatió de la provisió fahedora acercha del desorde s'és fet per algunes persones males de posar per los cantons y lochs públichs de la present vila unes cobles infamatòries contra alguns eclesiàstichs y persones preheminents, ajustaren los venerables procuradors consell ordinari, en lo qual foren presents los següents: mossèn Pere Ortigues, procurador, mossèn Iherònim Steve y micer Joan Cornellana, priors, mossèn Saylla, vicari, mossèn Valleb[re]ra, domer, mossèn Amat, mossèn Figuera, mossèn Serra, mossèn Alzina, mossèn Çabater, mossèn Sotalell, mossèn Teixidor, mossèn Montaner, consellers, als quals per lo dit procurador fonch reduhida la prepositió per ell

feta en lo cor a tota la comunitat, ço és, que tots sabien lo gran desorde ere estat fet que alguns fills de iniquitat ab poqua temor de nostre senyor Déu y temor de penes temporals, diumenge més prop passat, que ere lo darrer dia de febrer, han posats en cobles uns libells infamatoris y invectius contra los eclesiàstichs nomenant y assenyalant-hi entre los altres lo reverendíssim senyor bisbe y son official, per la qual cosa apar que la present comunitat per sa honor no deu star sens fer-ne molta requesta a que·n sie presa informatió a fi que sien castiguats los mals dients, si·ls parrà que sie instat contra aquells perquè sien punits.

Sobre la qual prepositió votà tot lo dit Consell e aparegué que lo delinquint, qui·s vulle que sie, sie castiguat en la forma que·s pertany semblant delinquint e sobre açò sie instat lo reverent official que prengue informatió e lo reverendíssim senyor bisbe sie certifficat de tot, portant y mostrant-li la enquesta que serà feta, y los procuradors que y tinguen diligèntia bona.

6

1548, novembre, 2. Cervera

El Consell de Vint-i-quatrena de Cervera, en vista dels desafiaments que hom fa als habitants de la població, acorda sortir en llur defensa.

AHCC, FM, *Consells de Vint-i-quatrena*, 1545-1548, f. 90 v.

Al quall Consell fonch portada una supplicació per part de mestre Joan Barber, la qual és del tenor següent:

«Molt magnífichs senyors de pahers, de Vint-i-quatrena y Consell ordinari. Ja se creu saben ho almenys auran hoït dir los grans abusos que·s fan dels desaffius a molts particulars de la vila y, segons se diu, ho ffan los valedós de mossèn Oluia, senyor de les Oluies, y tanbé crech saben del insult que en dies passats se féu a casa d'en Aloy Clarí, cosa que per sert és ab gran vergonya y dessonra de la vila y gran dany dels particulars, y de cada dia se speren grans perills y avalots y morts de persones si no s'i proveheix; per ço, ab la present, de part de mestre Joan Barber e de altres, se suplica a vostres magnificiències, als senyors de Vint-i-quatrena y Consell ordinari, y vullen provehir de tall manera en què sia servey de Déu y honra de la vila, tranquilitat y repòs dels habitants de aquella, etc.»

Sobre la supplicació presentada per part de mestre Joan Barber sobre los dessaffius se possen alguns particulars de la vila, lo magnífich y honorable Consell ordinari y de Vint-i-quatrena desliberà y provehí et cometté als senyors de pahers que se'n done rahó al magnífich mossèn Galceran de Oluia y que se li scrigue, e que los habitants en la vila y universitat sien deffensats, e, no responent lo que deu, sien deffensats y scrit al illustre lochtinent general y recórrer a ell, e o mirar per iustícia ho de aquella millor manera que per iustícia fer se pugue.

7

1551, juliol, 20. Cervera

El Consell municipal de Cervera acorda, entre altres coses, perseguir per via de la justícia aquelles persones que han fet un cartell de desafiament contra tots els cerverins que no són cavallers.

AHCC, FM, *Consells*, 1551, f. 36.

Més fonch preposat per los senyors de pahers en effecte com estos dies prop passats com un home de la vila trobà un cartell continent en effecte com en Balagueró e Joan Miquel desaffiave[n] tota la vila, exceptats los cavallers, del que se'n ha scrit a mossèn Mecha; y també mossen[s] el[s] paher[s] en Romeu y en Rovira, venint en Cervera mossèn Mecha, li·n han parlat a Sanct Antoni, lo qual diu que dits Balagueró ni Joan Miquel no ho haurien fet; que sobre açò vulle ben provehir.

Sobre açò lo magnífich y honorable Consell desliberà y ordenà que sien tretes letres excomunicatòries de la cort del degà y que sien publicades, axí en la sglésia de Cervera com per les sglésies dels loch[s] de la ribera, y que sia inquirit contra dels qui han fets dits cartells y que sien prosseguit[s] per via de justícia, virilment, y que ab crida sia feta promesa de deu ducats a qui·s vulle que ho denunciarà, axí lo fer de cartells com del trencar les fites, pus no sia lo principal, y que sia remès, pus no sia lo principal.

8

1562, octubre, 26. Cervera

El Consell de la Comunitat de Preveres nomena una comissió formada per diversos capellans amb l'objectiu de continuar la investigació sobre uns cartells infamatoris que van contra els sacerdots.

AHCC, FCP, *Consells*, 1561-1609, f. 26.

Sobre los cartells del mal dir avien possats a la porta de la sglésia y altres parts de la vila, dels preveres.

Diluns, a XXVI de octubre del any MDLXII, entre vespres y completes, fonch prepossat en lo cor per mossèn Donat Papió, procurador, lo següent, essent en dit consell lo senyor degà y mossèn Miquell Pujalt, domer, y mossèn Pere Pons y mossèn Loís Serra, mossèn Pere Ortigues, mossèn Joan Pons Vidal, mossèn Jaume Morell, mossèn Borthomeu Veciana, mossèn Rafell Sotalell, mossèn Borthomeu Armengou, mossèn Joan Mas, mossèn Joan Moxó, mossèn Bernat Papió, mossèn Honofre Spigó, mossèn Francesch Molle, àlias Faliu, mossèn Pere Joan Roig, mossèn Francesch Farrer, mossèn Francesch Pons Vidal, mossèn Johan Oliveres, mossèn Nicolau Çabater, mossèn Joan Talaveró, mossèn Pere Que-

ralt, mossèn Miquel Sala, mossèn Matheu Oriol, mossèn Lorens Molnell, mossèn Loys Nadal, mossèn Jaume Clos, mossèn Miquell Loret, mossèn Gaspar Valls. Senyors de molta reverènsia ja saben tots los cartells nos an possats, lo que diuhen no aporte reiterà, y lo veguer quant fluxament a fet son offici, may s'és fet tal en Cervera de tant gran me[n]yspreu de Déu y del orde sacerdotal, miren aquesta cosa si se a de passar avant més del que avem comensat y elegesquen alguns preveres en companyia dels oficials perquè no se age de portà més en lo cor y aquestos tinguen plen poder de fer tot lo que serà menester en aquesta cosa y tot lo que faran tinguen per fet.

Determenà lo venerable Consell general que en companyia dels procuradós y priós fossen los següents preveres: mossèn Pere Pons y mossèn Loys Serra, mossèn Rafel Sotalell, mossèn Francesch Farrer, mossèn Joan Talaveró, mossèn Pere Joan Roig, als quals donen plen poder que miren tot lo fahedor en lo dit negosi y que tot lo que per ells serà fet vèlegue tant com si tota la comunitat ho agués fet, y despenguen tot menester a consel dels advocats y de altres doctors.

9

1581, gener, 7. Cervera

El Consell municipal de Cervera acorda prendre una sèrie de mesures amb la finalitat d'identificar l'autor d'unes cobles infamatòries dirigides als paers de la població.

AHCC, FM, *Consells*, 1581, f. 17.

Més fonch preposat per dits magnífichs senyors de pahers dient en effecte com ja tinran entès com algú poc tement a Déu y a la ondra de la vila y reputatió de aquella, algun fill de predittió, no ha duptat de compondre unes cobles infamatòries per als senyors de pahers, cosa digna de punitió, que per ço sien servits de fer sobre açò alguna bona y sàvia ordinatió de tal manera que la vila reste onrrada y lo qui tal ha fet sie punit y castigat, lo qual cartell o cobles infamatòries fonch manat al notari, per dits senyors de paés y tot lo Consell, que llegís aquell.

Sobre açò lo magnífich Consell, vist lo cartell infamatori y la gran maldat y infàmia que als senyors de pahers y a tota la vila y universitat present s'és irrogada, que per ço que dit cas no reste sens punitió, que lo[s] senyors en nom de la vila ab instància y part formada solicite al senyor veguer y balle de la present vila que aserca de dit cas ab protestes y requestes face la diligèntia requisida, y que vuy matex sie feta crida per los lochs acostumats de la present vila ab oferta de sinquanta ducats o més tot allò que lo present Consell sobre dit cas pot y deu donar a qui ho denuntiarà, sols no sie lo principal, y no trobant-se de aquexa manera sie procehit per via de significant de Roma per axò y altres coses per via del salmp de la maladictió, y tot lo que si gastarà sie pres a compte als senyors de pahers, y tot se face ab la diligèntia que dels senyors de paers se spere, y assenyaladament se face tot lo que·s pugue fer y lo que y gastaran los sie pres a compte.

10

1593, juliol, 29. Cervera

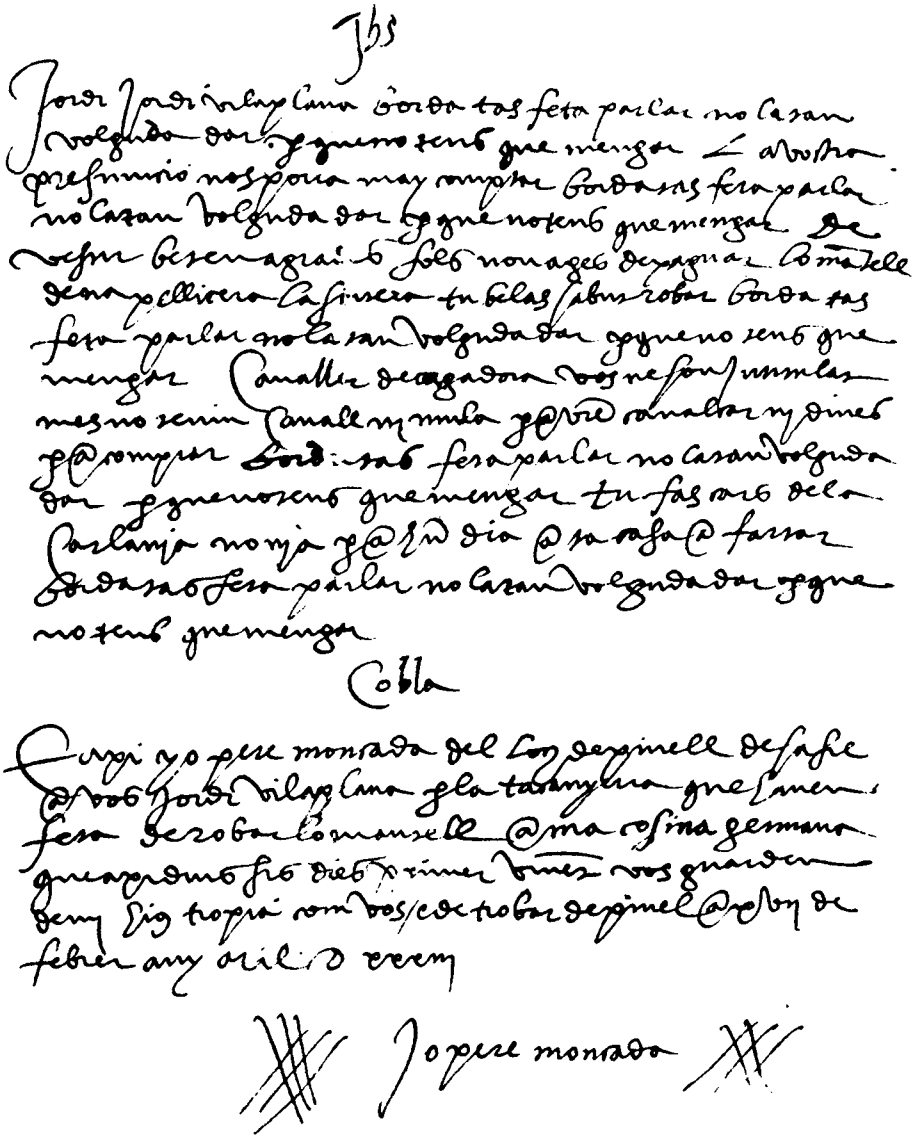
El Consell municipal de Cervera acorda perseguir per via de la justícia els autors d'unes cobles infamatòries que malparlen del dit Consell.

AHCC, FM, *Consells*, 1590-1593, f. 132.

[Al marge:] Cobles infamatòries.

Al qual magnífich Consell fonch preposat per dits senyors de pahers dient que ja tindran hoït que deguns fills de perditió an atrevit de compondre unes cobles de mal dir de tot lo Consell, axí ordinari y de Vint-i-quatrena; la fama és molt cara y lo nom, perquè és perpètuo; an pres a hu qui·s diu Caterí; an descuberts de altres són dignes de gran punitió y perquè se tanque la porta a esdevenidors se'n fasse sentiment, y prevent se serven los jutges suspectes an penssat que se'ls deurie formar una regalia perquè aquestos fossin castigats.

Sobre açò lo magnífich Consell deliberà y acordà que si lo atrevit per los qui semblant cartell infamatori an fet tindrà lloc regalia, que sien regaliats, perseguits y castigats per totes les vies de justítia possibles y tot lo que si gastarà sie pres a compte dels senyors de pahers, y procuren ab los remeys necessaris y oportuns de consell dels senyors de advocats que semblant cartell ni cansó se gos cantar.

Escrit de desafiament de Pere de Montcada (1533).

Escrit de deseiximent de Joan Ramon de Cardona (1432).